

Katarina ČAVLEK

Deset godina rada Povijesnog društva Križevci

Povijesno društvo u Križevcima osnovano je već 1989. godine i te je godine učlanjeno u Savez povijesnih društava Hrvatske.

Godine 1998. upisano je kao Povijesna udruga u Registar Koprivničko-križevačke županije.

Svoj rad društvo je tada usmjerilo na proučavanje zavičajne povijesti, ali i na proučavanje i popularizaciju povijesnih zbivanja u čitavoj našoj domovini.

S vremenom, Društvu su pristupili novi članovi, koji su istinski zainteresirani za povijesna zbivanja hrvatskog naroda, njegovu kulturnu baštinu i prirodne ljepote naše domovine, što su i glavni interesi Društva.

Rad Društva sastojao se u posjećivanju znanstvenih predavanja, povijesnih izložbi i organiziranju izleta.

Predavanja, kojima smo prisustvovali, organizirana su jednim dijelom i u povezanosti s Maticom Hrvatskom i Narodnim sveučilištem našega grada.

Od predavanja kojima smo prisustvovali, spomenut ću samo ove naslove:

1. Zvonimir između mita i stvarnosti
2. Povijest grada Križevaca i Krvavi sabor križevački
3. Vlatko Maček i HSS u novijoj povijesti
4. Hrvatske zastave kroz stoljeća
5. Godina 1848. i Hrvatska.

Posebno područje interesa naših članova bile su izložbe. Najinteresantnije koje smo posjetili jesu:

Izložba Grbovi, grbovnice i rodoslovlja,
Izložba slika Otona Ivekovića,
Put svile i
Bidermajer u Hrvatskoj.

Sve te izložbe izuzetnog sadržaja održane su u Zagrebu i privukle su osobitu pozornost naših članova.

Mnogo vrijednih kulturno-povijesnih znamenitosti, a i prirodnih ljepota naše domovine Društvo je upoznao na mnogobrojnim izletima.

Sve izlete koje smo organizirali ne mogu spomenuti, ali ću se osvrnuti na one, koji su najviše

impresionirali naše članove.

Jedan od takvih jest i izlet u Trsat i na otok Krk, gdje smo razgledali grad Krk, Vrbnik, crkvu sv. Lucije u Juran dvoru, u kojoj se čuva kopija znamenite Bašćanske ploče, jedan od najstarijih hrvatskih jezičnih i pravnih pisanih spomenika, a u kojoj se i spominje ime hrvatskog kralja Zvonimira.

Jednako tako zanimljivo, bilo je i razgledavanje povijesnih znamenitosti starih hrvatskih gradova: Nina, Zadra i Šibenika.

U Ninu smo se zaustavili pred veličanstvenim spomenikom Grgura Ninskog, poznatog branitelja hrvatskog glagoljaštva, a oduševila nas je i mramorna krstionica kneza Višeslava, nastala oko 800. godine, a pripada među najstarije spomenike starohrvatske sakralne umjetnosti.

Našu osobitu pozornost u Zadru privukla je crkva sv. Donata, najmonumentalnija dalmatinska ranosrednjovjekovna sakralna građevina i romanička katedrala sv. Stošije, poznata po ljepoti svoga pročelja.

S velikim interesom razgledali smo znamenitosti grada Šibenika, a najduže smo se zadržali u razgledavanju nadaleko poznate katedrale sv. Jakova, remek djela graditeljstva prijelaznog stila iz gotike u renesansu. Od svih njenih graditelja najpoznatiji je Juraj Dalmatinac, koji je izveo čuvenu krstionicu i apside na kojima je friz portretnih glava.

Na tom smo izletu uživali i u prirodnim ljepotama Nacionalnog parka Krke i otočica Visovca.

Kako je jedan od glavnih zadataka Povijesnog društva upoznavanje kulturno-povijesne baštine hrvatskog naroda, razumljivo je da nismo mogli mimoći ni Istru koja je uz Krk koljevka našeg glagoljaštva.

U Istri smo posjetili gradić Gračišće te Beram gdje smo razgledali poznate freske Vincenta iz Kastva u crkvi Marije Snježne na Škrilinama.

Zaustavili smo se i u Motovunu, Roču, Humu, i Aleji glagoljaša razgledavajući njihove znamenitosti.

Najduže smo se zadržali u Poreču da bismo što bolje upoznali Eufrazijevu baziliku iz 6. stoljeća, izgrađenu po uzoru bizantijskih bazilika u Raveni.

Istra je u 6. stoljeću bila u sastavu bizantskog egzarhata sa središtem u Raveni pa je bizantska

umjetnost utjecala na razvoj umjetnosti u Istri. Taj je utjecaj naročito došao do izražaja u Eufrazijevoj bazilici, napose u njezinim raskošnim mozaicima na pročelju crkve, u njezinim apsidama i u dekoraciji kapitela njezinih stupova.

Upravo ti raskošni mozaici s mnoštvom raznobojnih likova potakli su nas da organiziramo izlet u Ravenu koja je upravo po mozaicima poznata po čitavoj Europi.

U duhu bizantske umjetnosti u Raveni podignute su crkve San Apollinare in Classe, San Apollinare Nuovo, San Vitale.

Razgledali smo i Mauzolej Gale Placidije i Baptisterij Arijanaca. Mozaici u svim tim građevinama odlikuju se blještavilom boja i sjajem zlata što su se stoljećima održali.

U trajnom sjećanju ostali su nam mozaici u crkvi San Vitale na kojima su prikazani u svečanim i raznobojnim ornatima car Justinijan i carica Teodora s dvorskom pratnjom.

Iz Ravene pošli smo u Aquileju, jer mozaici u njenoj bazilici i oko nje pripadaju među najljepše

mozaike starokršćanske umjetnosti.

Spominjući najveća umjetnička ostvarenja u Hrvatskoj i u sjevernoj Italiji, treba spomenuti i umjetnička ostvarenja pavlina Ivana Rangera, genijalnog baroknog slikara čija smo djela upoznali u Lepoglavi, Purgu, Štrigovi, Remetama i Belcu, gdje nas je zadivila unutrašnjost crkve Marije Snježne, koja se odlikuje najljepšom i najbogatijom drvenom plastikom.

U tom prikazu rada Povijesnog društva u Križevcima osvrnula sam se samo na njegova najznačajnija i najzanimljivija područja, a nadam se da ćemo u tom pravcu djelovati i u idućim godinama. U ostvarenju dosadašnjeg rada zaslužni su mnogi članovi našeg društva kojima zahvaljujem na njihovoj suradnji.

Katarina Čavlek,
predsjednica Povijesnog društva Križevci